

Nagovor v Državnem zboru ob 60. obletnici Rimske pogodbe

Spoštovana gospoda predsednika obeh odborov, spoštovani gospodje predsedniki, spoštovani visoki gostje,

V izjemno čast mi je, da lahko spregovorim na tem dogodku velikega simbolnega pomena.

Narodi Evrope so že velikokrat v zgodovini s svojimi življenji plačali davek za to, ker je Evropa ponavljala napake iz preteklosti. Dogajanje pred 60. leti, ko so se vzpostavljali pravni temelji takratne EGS, je bilo v mnogočem podobno današnjemu. Jean Monnet je v tistem času poleg ekonomskega sodelovanja predlagal tudi Evropsko obrambno skupnost z evropsko vojsko, z evropskim ministrom za obrambo, skupnim proračunom in enotnim sistemom javnega naročanja za potrebe obrambe. Navkljub Nasserjevi nacionalizaciji sueškega prekopa poleti 1956, izraelski okupaciji Egipta in sovjetskemu vojaškemu posegu na Madžarskem jeseni istega leta, je ustanovitev Evropske obrambne unije do danes neuresničena, a hkrati enako aktualna kot takrat. A če je bilo pred 60. leti to težko doseči med šestimi državami članicami, je danes gotovo še težje med 27. Tudi podpis Rimske pogodbe, ki je vzpostavila skupen trg, je uspel čez šivankino uho. Jean Monnet v Rimu ni bil prisoten, da ne bi zgolj to dejstvo odvrnilo preostalih državnikov od podpisa Pogodbe. Namesto tega je bil v stalnem telefonskem stiku s svojim frontmanom, Henrijem Spaakom, ki je končno dosegel podpis Rimske pogodbe. Tako osovražena je bila torej že tedaj misel na federalno Evropo po modelu Jeana Monneta.

V tem tednu praznujemo 60. obletnico te pogodbe, pred zgolj tremi meseci pa so se Nemci in Francozi spominjali zaključka bitke za Verdun pred 100 leti. Ta bitka predstavlja enega bolj pomembnih zgodovinskih dogodkov, ki so spodbudili kasnejše povezovanje, ki je pripeljalo do EU. V tej bitki sta se med množico drugih na eni strani borila Charles de Gaulle, bodoči francoski predsednik, in Louis Delors, oče bodočega predsednika Evropske komisije, Jacquesa, na drugi strani pa oče bodočega nemškega kanclerja, Helmuta Kohla. V času trajanja bitke za Verdun, to je od februarja do decembra 1916, je vsak dan padlo preko dva tisoč vojakov. Glavno prepričanje, ki je iz tega sledilo, je bilo, da se tak samomorilski spopad nacionalnih vojsk ne sme nikoli več zgoditi.

Do sredine 20. let prejšnjega stoletja je Evropa stopala v nov svet, razvijala nove tehnologije, radio, kinematografe, avtomobile, letala... vse to je pričalo, da je 20. stoletje drugačno od vsega, kar smo videli v preteklosti. Švicarski arhitekt Le Corbusier je v Parizu govoril o mestih prihodnosti, urejenih in zdravih, politiki, intelektualci in poslovneži pa so podpirali panevropsko združenje, ki je nameravalo zgraditi združene države Evrope... pri čemer ne bi zmanjšali nacionalne suverenosti, ampak zgolj slavili »duh Evrope«, v kateri se sodeluje za skupno dobro.

To obdobje danes imenujemo obdobje utopistov. Utopično so nosilci Društva narodov in panevropskega gibanja mislili, da lahko ohranijo neomejeno suverenost

Nagovor v Državnem zboru ob 60. obletnici Rimske pogodbe

in hkrati učinkovito sodelujejo; odločitve bodo sprejemali soglasno in sprejeta pravila upoštevali s častno besedo, brez potrebe po sodiščih, ki bi to nadzirala. Na načelni ravni se seveda z lahkoto strinjamo, nihče ne mara terorizma, zdravju škodljivih proizvodov ali umazanega okolja. A težava so podrobnosti. Danes velikokrat slišimo politične in druge pozive k Zvezi narodov, zvezi, kjer ni omejena suverenost posameznih držav. Cameron je želel polno suverenost, a hkrati da bi Združeno kraljestvo ostalo v EU, vzhod EU želi korak nazaj v Zvezo narodov, kjer bi se odločalo soglasno.

Pri tem moramo pretehtati, ali se nam zdi bolj demokratično odločanje s soglasjem, kjer ima tudi najmanjša država moč blokade razvoja celotne skupnosti, ali pa odločanje z večino, kjer je torej večina močnejša od manjšine in je slednja lahko včasih preglasovana. Poglejmo v 60. leta, ko Charles de Gaulle ni pošiljal svojih ministrov v Svet, t.i. politika praznega stola, kako učinkovito je s tem blokiral uresničevanje enotnega trga. Zgodovina EU je polna takih zgodb, ne nazadnje smo konflikt med soglasnim in večinskim odločanjem lahko spremljali pred nekaj dnevi ob potrjevanju drugega mandata predsednika Evropskega sveta Tuska.

Po bitki v Verdunu je vladalo prepričanje, da bodo voditelji držav naredili vse, da se take grozote ne bi ponovile. Tudi na našem ozemlju si še ene Soške fronte ni nihče želel. Pa sta se zgodila Versajska mirovna pogodba in deset let kasneje črni petek in gospodarski zlom. Kako hitro se stvari spremenijo, priča dejstvo, da se je še leto 1929 začelo dokaj dobro, ljudje so živeli lagodno in verjeli, da se rast "norih 20. let" nikoli ne bo končala.

Danes pravimo, da so bili naivni. Kako naivni pa smo mi, če po vseh vojnah in gospodarskih krizah mislimo, da nas lahko reši oster nacionalizem? Brexit se bo zgodil, ker tisti, ki so izgubili življenja v 1. in 2. svetovni vojni, niso imeli glasovalne pravice na referendumu junija lani.

Navkljub vsem konfliktom, ki spremljajo celotno zgodovino EU, se je mogoče strinjati z navedbo v zadnji Beli knjigi Evropske komisije, da doseg miru preko tesnega sodelovanja držav članic ni bil utopija. Evropski državljani lahko vidimo 70-letno obdobje miru in enega najuspešnejših gospodarstev na svetu. Šlo je za integracijo z močjo prava in ne z vojaško silo. Če bi nekdanja Jugoslavija skupaj z Grčijo, Španijo in Portugalsko v 80. letih vstopila v EU, si upam trditi, da tudi vojn v 90ih letih na tem ozemlju ne bi bilo.

Če bi rekli, da danes ni precepa med Vzhodom in Zahodom, bi nam lahko upravičeno očitali, da tiščimo glavo v pesek, kritični smo lahko do avstrijskih kontrol na notranji meji Schengna, do omejevanja izvajalcev storitev iz Slovenije v Avstriji, do hrvaškega terana in še do česa. Ponovno slišimo o oboroževalni tekmi in o železni zavesi, evrsko območje ima še nerazrešene težave in izzivov glede migracij je cela množica... A pomembno je, da EU še naprej ostane skupnost, ki temelji na vladavini prava.

Nagovor v Državnem zboru ob 60. obletnici Rimske pogodbe

Spori nastajajo... krize prav tako, a se morajo reševati po pravnih poteh, ne z grožnjami, političnim zaostrovanjem in še najmanj z orožjem. Če se samo o tem Evropa poenoti, ima trdne temelje za svetlo prihodnost. Naredimo vse, da bodo na slovesnosti v Državnem zboru RS ob 60. obletnici Rimske pogodbe rekli, da je bilo 21. stoletje boljše od vsega, kar smo videli v preteklosti!